

ECE

На тема:

Регионалните различия - стимул за развитие или генератор на проблеми?

Проблема с неравенствата между европейските региони съществува отдавна, дали се увеличават или намаляват, както и степента, до която националното правителство или намесата на ЕС може да помогне за намаляването им. Намаляването на регионалните различия е едно от ключовите средства за насърчаване на „хармонично развитие” в рамките на Европа, което е предвидено в Договора за ЕИО от 1957г. Тази цел остава и до днес, с преследването на „икономическото, социално и териториално сближаване” чрез все тясна регионална, така и национална хармонизация, които са залегнали в Договора от Лисабон от 2007г.

Въпреки това, задълбочаването на европейската интеграция невинаги съвпадат с конвергенцията в стандарта на живот между под-националните региони в Европа. През годините са проведени много иконометрични изследвания, които проучват развитието на регионалните различия в Европа и има противоречиви резултати, които често зависят от избора на методология. Разширяването на ЕС с 12 нови страни-членки от Централна и Източна Появява Европа несъмнение е увеличило драстично регионалните различия в целия ЕС.

В момента ЕС се състои от много различни региони с разнообразен произход: някои са силно урбанизирани, митрополитни и насочени към икономическо използване на знанията; други са селски, сравнително неразвити и слабо технологично развити и дори разчитащи на самоиздържащо се селско стопанство. Затова регионалните различия често са по-драматични от различията между държавите.

Връзката между различие и растеж не се разбира много добре, особено на регионално ниво. Когато се разглеждат ефектите от неравенството на доходите и образованието върху регионалния икономически растеж, ние сме преди всичко заинтересувани от начините, съгласно които разпределението може да засегне съвкупното производство и растеж чрез нейното въздействие върху различните канали. Въздействието на неравенството върху растеж остава противоречива област на икономически, социологически, и политически изследвания от десетилетия.

Съществува широк спектър от теоретични и емпирични доказателства които предполагат, че неравенството всъщност може бъде добро за растежа, докато други проучвания подкрепят идеята, че неравенството може да навреди на растежа.

Връзката между икономически растеж и различие в доходите се определя от икономически стимули. Функционирането на свободния пазар в преследването на индивидуални печалби не само дава силни стимули за работа, но може да доведе и до различие. Много социолози и икономисти -

дори Адма Смит - подкрепят идеята, че различието е фундаментално добро за стимулите за развитие и поради това трябва да се възприема като насърчаващо растежа.

Неравенството/различието насърчава производителността на икономиката чрез създаване на стимули и насърчаване на конкуренцията. Свободните пазари дават сигнали, които могат да помогнат да се оптимизира производство, което води до по-големи печалби, но не непременно до по-ниско неравенството в доходите¹. В тази насока, Voitchovsky посочва², че в икономическата структура, където умението се възнаграждава, усилията, производителността и поемане на риск също се насърчават, като се генерират в резултат на това по-високи темпове на растеж и неравенството в доходите. Следователно, колкото е по-голямо неравенство в доходите, толкова е по-силен стимула за инвестиции във физически или човешки капитал и по този начин по-висок е темпа на растеж. Също, това е така само ако инвестициите включват големи разходи във връзка със средния доход, който може да бъде само в обхвата на много богати агенти. Стимулите изглеждат да насърчават предимно производството на тези стоки и услуги, които само богатите могат да си позволят да купуват, а не да се даде възможност на бедните да купуват стоките, от които те най-спешно се нуждаят. Без стимули, предприемаческата и стопанска дейност и поемането на риск могат да престанат да съществуват, капиталовите пазари ще пресъхнат и икономическият растеж ще бъде в застой.

Като цяло, считаме, че доходното и образователно различие имат значение за регионалния растеж. Съществуващите нива на неравенство на доходите и образованието изглеждат фундаментално добри за социално-икономическите стимули в ЕС и по този начин трябва да се разглеждат като стимулиращи растежа³.

Европейските региони, които не разполагат с висши образователни институции, или чиито институции, не са конкурентни на международно ниво, могат да открият, че техните най-добри служители са отишли другаде и няма да се върнат. Правителствата имат голяма роля като защитник на висшето образование, който е както генератор на местна стойност, а така също е и източник на износ. И все пак селективната имиграция - когато високо образованите отиват да се образуват другаде и не се връщат - също може да обостри регионалните неравенства.

¹ Heyns B (2005) Emerging inequalities in Central and Eastern Europe. Annual Review of Sociology 31, с.167

² Voitchovsky S (2005) Does the profile of income inequality matter for economic growth? Journal of Economic Growth 10, с.276

³ Rodríguez-Pose A, Tselios V (2006) Education and income inequality in the regions of the European Union. ERSA conference papers ersa06p370, European Regional Science Association.